

Etiske krav i anskaffelse av engangshansker – Sykehusinnkjøp

Dette caset beskriver hvordan Sykehusinnkjøp har jobbet med å innføre rutiner for etisk handel, samt hvordan de har brukt rutinen i forbindelse med gjennomføring av anskaffelse og oppfølging av engangshansker.

Tall & fakta: 	Antall ansatte i Sykehusinnkjøp	250
	Antall ansatte i innkjøpsavdelingen	250
	Årlig innkjøpsbudsjett	35 mrd. NOK

Bakgrunn og utgangspunkt

Sykehusinnkjøp ble opprettet i 2016 og eies av de fire regionale helseforetakene i Norge. Arbeidet med etisk handel bygger på det arbeidet som ble startet i Helse Sør-Øst RHF i 2009. Allerede i 2010 gjennomførte man et leverandørmøte med den største leverandørorganisasjonen og de største leverandørene til Helse Sør-Øst. Her ble det informert om at Helse Sør-Øst ville stille krav til etisk handel i framtidige konkurranser. Sykehusinnkjøp har retningslinjer for etisk handel, samt et risikoverktøy som skal fylles ut av innkjøper før alle anskaffelser. I tillegg gjennomgår man alle anskaffelser i starten av året for å kartlegge hvilke anskaffelser som er høyrisiko. For alle anskaffelser som blir risikovurdert som høyrisiko, skal man bruke etisk handel som kvalifikasjonskrav og kontraktsvilkår. Kvalifikasjonskrav til etisk handel tilpasses hver enkelt høyrisikoanskaffelse. Etter at kontrakten er signert gjennomgås kravene slik at leverandørene har klart for seg hva som vil bli fulgt opp.

Case – anskaffelse av engangshansker

Sykehusinnkjøp gjennomførte i 2018 en anskaffelse av engangs undersøkelseshansker. Anskaffelsen hadde en verdi på 30 MNOK i året. Sykehusinnkjøp hadde i forkant av anskaffelsen god kjennskap til markedet og produksjonssteder. Produksjonen foregår hovedsakelig i Malaysia og Thailand – begge land med høy risiko for brudd på arbeidstaker- og menneskerettigheter, spesielt mot migrasjonsarbeidere.

For å lære om forholdene og hvilke krav som skulle stilles reiste prosjektleder for anskaffelsen ned til produksjonsstedene for den eksisterende avtalen før utlysningen av den nye konkurransen. Etter reisen jobbet prosjektleder for anskaffelsen og spesialrådgiver for etisk handel sammen for å utvikle krav til den nye anskaffelsen. De valgte å stille etiske kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier. Som kvalifikasjonskrav skulle leverandør dokumentere sporbarhet i leverandørkjeden, retningslinjer for etisk handel, formidling av etiske retningslinjer i leverandørkjeden og leverandørkjedens forpliktelse til etiske retningslinjer, system for oppfølging av etiske retningslinjer og tilbyders forpliktelser ved inngåelse av kontrakt. I tillegg valgte Sykehusinnkjøp for første gang å stille krav til etisk handel gjennom tildelingskriterier. Kriteriet miljø og samfunnsansvar ble vektet med 20 prosent, og tilbydere ble tildelt poeng ut ifra beskrivelse av hvordan produsenten ivaretar migrasjonsarbeidere, og i hvilken grad vilkårene var bedre enn minimumskravene i sentrale FN- og ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet. Når kvalifikasjonskrav og tildelingskriteriet var utformet ble leverandører invitert til en leverandørkonferanse hvor Sykehusinnkjøp informerte om kravene og hvordan disse skulle dokumenteres og følges opp.

Erfaringer:

Sykehusinnkjøp ville bruke etisk handel som tildelingskriterium, noe som ikke var blitt gjort før. Tildelingskriteriene som ble benyttet fungerte ikke optimalt da det var vanskelig å nyansere scoren. Enten fikk leverandør full score eller ikke score i det hele tatt. Sykehusinnkjøp erfarte likevel at

tildelingskriteriene tvang leverandørene til å ha tett dialog med underleverandørene og det ble ekstra oppmerksomhet på de etiske kravene.

Case – kontraktsoppfølging av engangshanser

Etter at kontrakten var signert gjennomførte Sykehusinnkjøp et oppstartsmøte med leverandørene hvor de blant annet gikk gjennom de etiske kravene, og hvordan de skulle følges opp. Sykehusinnkjøp har vært på flere av disse hanskefabrikkene igjennom tidligere avtaler. Det første besøket avdekket dårlig boforhold, arbeidere som ikke hadde tilgang til eget pass, for varmt i fabrikk, utilstrekkelig helsetilbud, omfattende overtidsarbeid og migrasjonsarbeidere som ble trukket i lønn pga. agenthonorarer. Gjennom den nye avtalen er det gjennomført stedlige kontroller på tre av fabrikkene. Kontrollene ble gjennomført av Sykehusinnkjøp. Før stedlig kontroll var det viktig å sette seg inn i hvilke utfordringer som finnes i aktuelle land og i aktuell bransje, eksempelvis at migrasjonsarbeidere har dårlige arbeidsforhold og vilkår. På kontrollene ble det avdekket flere HMS-avvik og på to av de tre fabrikkene ble det avdekket dårlige forhold for migrantarbeidere. Det vurderes tredje parts revisjon for å sikre tiltak iverksettes som avtalt i løpet av 2021.

Erfaringer:

- Ved avvik er det viktig å følge opp at tiltak blir iverksatt. Sykehusinnkjøp har varslet sanksjoner på bakgrunn av manglende tiltak. Dette førte til at tiltak ble iverksatt umiddelbart og at arbeidsforholdene ble vesentlige bedre.
- Kontroll hos fabrikk er viktig for å skape gode relasjoner. Eksempelvis erfarte Sykehusinnkjøp under Covid19 pandemien at den kontakten man har etablert med produsenter har vært vesentlig for å få rask tilgang til smittevernsutstyr. Fabrikkene foretrakk å selge til Sykehusinnkjøp siden de hadde god kjennskap til dem fra tidligere.

Suksesskriterier

Basert på de erfaringene Sykehusinnkjøp har gjort seg så langt trekkes følgende kriterier frem som spesielt viktige for å lykkes med å stille, og følge opp, sosiale krav i anskaffelser:

Kommunikasjon: God intern og ekstern kommunikasjon er viktig for å lykkes med etisk handel. Sykehusinnkjøp er tydelig i sine forventninger til leverandører om å ha oversikt over egne underleverandører og å kunne informere om gjeldende forhold. Erfaringsmessig møter leverandørene dette med forståelse, vilje til samarbeid og ønske om å vise hvordan de jobber.

Samarbeid med andre aktører: Sykehusinnkjøp har samarbeidet med svenske innkjøpere for å få større innkjøpsmakt. De har også jobbet sammen med forsvaret og flere kommuner.

Tilstedeværelse: Erfaringsmessig er kombinasjon av revisor og egen tilstedeværelse ved stedlig revisjon den beste metoden. Dette er fordi Sykehusinnkjøp får bedre kunnskap om verdikjeden til det aktuelle produktet. I tillegg blir man kjent med fabrikkene og har erfart å bli prioritert dersom det er et stort innkjøpsbehov (f.eks. Covid-19).

Linker:

Sykehusinnkjøp sine Etiske retningslinjer: Se dokument 6
Artikkel om bruk av etisk handel som tildelingskriterium: <https://bit.ly/32MGrST>

Kontaktpersoner:

Sykehusinnkjøp: Grete Solli, Leder samfunnsansvar, Grete.teigset.solli@sykehusinnkjop.no
Sykehusinnkjøp: Pia Trulsen, Spesialrådgiver, pia.trulsen@sykehusinnkjop.no
DØ: Jenny Åhlström, Senior rådgiver, Mobil 905 80673, Jenny.Ahlstrom@digdir.no